

ЧЭХАЎ... БЕЗ ЧЭХАВА

Д. АРЛОЎ, народны артыст БССР.

Граць Чэхава—часіце. Але граць яго—нядзкі. Патрыліна асабліва падрыхтоўка, асабліва акцёрская школа, каб здолець дакладна і праўдліва перадаць «духу» чэхаўскага жыцця чэхаўскага гораду, складанасць пачуццяў і настроў, якія пераважаюць у чэхаўскай п'есе, у якіх лірыка і гумар, сур'ёзнае і смешнае адмыслова пераплітаюцца.

Да гэтай складанай задачы авярнуўся Тэатр імя Янкі Купалы, паставіўшы спектакль па п'есе Чэхава «Дзяліца Ваня» (рэжысёр А. Шарыня, мастак М. Куралюк). Гэта тры зварот купалаўцаў да чэхаўскай драматургіі.

У ранейшых чэхаўскіх спектаклях—«Вішнёвы сад» і «Чайка»—купалаўцаў не дасягнулі поўнага поспеху. Гэта тлумачыцца ў першую чаргу тым, што ў тэатры не аказалася (па тых часах) калектыву, падрыхтаванага да разумення асаблівасцей чэхаўскай драматургіі. Адноўна адбыліся на гэтых спектаклях і блытны традыцыйны «гіраны» Чэхава. Бо доўгі час да Чэхава ставілі як да песняра змрочных настроў. Чэхаўскі тэатр лічылі тэатрам падаўленай іліды, сумных перажыванняў.

Гісторыя паказала несправядлівасць падобных меркаванняў пра Чэхава, іх відэочуюць шкоднасць.

Перад савецкімі мастакамі паўстала задача разбіць няправільнае, несправядлівае стаўленне да творчасці вялікага пісьмніка, паказаць народу Чэхава ў яго сапраўдным выглядзе.

Уважліва перачытаўшы Чэхава, паставіўшы «Тры сястры» (1940) і «Дзяліца Ваня» (1947), мхатары прыйшлі да правільнага разумення пісьмніка, які ніколі не трапіў веру ў чалавека, а наадварот—захваляў чытачоў «гарачым жадаманнем бачыць людзей простымі, прыгожымі і гарманічнымі». Сусветнае тлумачэнне атрымалі з тае пары мары чэхаўскага гораду пра гарманічнае будучыню, пра поўнае шчасце, якое чакалі чалавек і ў пераходны момант жыцця.

Сёння стаячы Чэхава, нельга не ўдзячыць вопыт мастацкага тэатра, які адкрыў сваім спектаклямі новы этап у вытлумачэнні творчасці Чэхава.

Памылку робяць тэатры і тым, калі пры паставі чэхаўскай п'есы ігнаруюць прыкметы часу, гісторыі, пагарджаюць каментарыямі самога Чэхава. Мне нават здарылася, што сінгляр Шылера «паў Шэкспіра»—менш за два і нас, а чым сыграў Чэхава, скажам, «пад Хемінгуэй».

Мы мелі паставы чакаць, што ў новым чэхаўскай паставі купалаўцаў наблізіць глядача да разумення дэяльнай прыгажосці і хваляючай мудрасці чэхаўскай драматургіі. На жаль, гэтага не здарылася. Тэатр не знайшоў у Чэхава свайго аднадумца. З п'есы многае выпала.

Перш за ўсё выпала думка пра высокую прызнанне сапраўды інтэлігентнага чалавека, якому невялікая мяшчэнства і пошласць: са спектакля зніклі палыміяны мары гораду. А ад павярхоўнага, невыразнага ўзлэнна асродка, якое паказвае ў п'есе, многа перанялі, па віне выкаваўшы, пагубілі, акрыжатарыліся. Спектакль пазбавіў пазытыўнай атмасферы, чароўнасці найтанчэйшага, музычнага чэхаўскага пісьма.

У сваіх каментарыях Чэхаў настаяў на тым, што Вайніцкі—натура дакладная, што гэта чалавек тонкіх пачуццяў і багатай душы. У выкананні П. Кармыніна Вайніцкі ўжо змарнеў чалавек, з расеяна пакутлівым, бязвольным тварам, са схільнасцю да алкаголю (у першым і другім актах дзяля Ваня п'яны)... У спектаклі дзяля Ваня шэры і бясколорны, як тысячы абывацеляў тагачаснай Расіі.

Ён жыве сумна і нудна... А мы ж у Вайніцкім палобілі тып чалавека, які супрацістая абывацелям, чалавека, у якім панілі розум, здольнасць мыслення.

А Астроў? Нам цяжка не прыгадаць К. Станіслаўскага ў гэтай ролі. Астроў—Станіслаўскі—натура палыміяная, самазданная, улюблёная ў творчасць. Гэта быў вобраз рамантычнай мары, высакорнага, адухоўлена. Калі Астроў—Станіслаўскі пакаваў (у фінале спектакля) дом Вайніцкіх, сэрца сыхалася ад болю. Нараджаны гней і нявысціха да Серабракоў і да іх падобных, тых, што забавілі на зямлі ўсё таленавітае, творчае.

У купалаўскім спектаклі Астрова іграе Р. Філіпаў. Акцёр дае сваё тлумачэнне Астрова. Мы бачым на сцэне селскага доктара, які сумуе. Мяркуючы па азыласці твару, па манеры трымацца,—гэта ўжо чалавек, які крыху расчараваны, апусціўся. Праз грубаватую абалону «не прасвечае» істака чалавека-творцы. У Філіпаўскага Астрова няма ізаляў. Прыглыбаны натхненя чаналогі ад прыроды, ад лясак, мары аб прыгажосці, скрываюцца ў будучыню. Засталася грубаватае стаўленне да чужой тэмы і прыхільнасць да алкаголю. Прыга-

даўна, як выгледае пачынаць Соні і Астрова (другі акт). Дзяля Астрова з Соняй «пакладзення» на палыяване доктара за графінам з гарэлкаю. Соня імкнецца схаван ад Астрова графіна, а той пасля невялікіх намаганняў знаходзіць яго. Пасля кожнага выпітлага Астровам кілішка Соня палюсціць яму таленавітае, а той пасля невялікіх намаганняў знаходзіць яго. Пасля кожнага выпітлага Астровам кілішка Соня палюсціць яму таленавітае, а той пасля невялікіх намаганняў знаходзіць яго.

рачку з сырам, маўляў. — «Закусіце, а вы ап'янеце». Акцёр так старанна «абыгрывае» гарэлку і сыр, што ў зале ўспыхваюць сміхкі з адпаведнымі, эразумела, каментарыямі. А ў выніку вылае са спектакля адна з пазытыўных сцэн.

Есць у ролі Астрова і іншыя здзіўляючыя «знаходкі». Глядзіш спектакль і думаеш: «Дрэна прахы сваё жыццё доктар Астроў? Мы не папалі ў ролі ні глыбокага пранікнення ў астраўскай думкі, ні астраўскага надзеі, ні мары. Такого Астрова «людзі не памянуць добрым словам». Не, не памянуць!»

Добра, калі акцёр адкрывае ў п'есе нешта новае, дагэтуль нам не вядома. Але разнастайнасць і шырыня тлумачэнняў можа быць паставіўшымі самім актёрам. Калі б Чэхаў убачыў Вафлю ў выкананні В. Уладзімірскага, ён, пэўна, сказаў бы: «Вя тудыноўна іграеце, але толькі не маю асобу. Я ж гэтага не пісаў!» Імя Вафлі Шылер (Вафля)—азіна з любімых чэхаўскіх персанажаў. Вобраз авейны мяккім чэхаўскім гумарам, пранізаны чэхаўскай Чэхава. У ім нічога няма, ды і не можа быць, ад сатыры, ад карыкатуры. Гэта іста да азіночак, непрыкаяны. Жыццё Шылера прайшло, не падаваўшы тут ні радасці, ні асабістага шчасця. Тут каментарыі самога Чэхава абавязкова для выканання. Сізнаныя паводзіны Вафлі—Уладзімірскага перарастаюць чэхаўскай рамкі. Чэхаўскі Ілья Ільч ад сваёй мілай сарамліваці старэцка быць непрыкметным, а ў акцёра ён са стамляючай назойлівасцю вылазіць са сваёй гітарай на першы план, замінаючы і гледзюч чароўнасцю на думках і перажываннях гораду. У выкананні многа пераважліва. Чаго варта адны толькі куплеты з падтанцоўкай (першы акт). Адкуль у сціплага і дакладнага Ілья Ільча гэты «скарчоны» налет?

С. Бірыла, які іграе Серабракова, можа падкрэпівае акцёрскае стаўленне да вобраза. Гэта таксама не па-чэхаўску. У Чэхава аўтарскае стаўленне глыбока схавана ў характарах персанажаў. Тым больш, што заапісанне падкрэсліванае акцёрскага стаўлення непэражана прыводзіць да ілюстрацыі выканання. Па сутнасці, са ілюстрацыя і пачынае спектакль купалаўцаў. Па хола п'есы дзяля Ваня, кажучы пра Серабракова, заўважае: «...а лагядзі: крочыць, як лаубог». Ілюструючы гэтую заўвагу, рэжысёр уводзіць спецыяльную сцэну, у якой «лаубог» — Серабракоў учытае крочыць на прыклад пад гітары акампаніраванай Вафлі(?)).

У другім акце праз назойлівую прыставанні Серабракова да маладой жонкі Ілюструе «жуж-раўнівец». Гэтыя і многія іншыя абавязковыя прыкметы характара Серабракова запамінаюцца. Але ў скарэзе застаецца яго «духоўны лейтматыў». Тэатр не раскрывае гэтую сядзючэбную, драўняную істаку ні маральна, ні ідэяна. А паглядзіце, якую прыемнасць адлучае гэты «валік вучоны» ад таго, што з яго прыездом у доме Вайніцкіх «жыццё выбілася з каліны». Чароўнасць і бяздушнасць, адсутнасць патрэбы ў сардэчным абыходжанні з блізкімі, дэспатызм чалавека, які наводзіць на ўсё паніласць і сум, чалавека, які не дапускае ў сваёй прысутнасці смеху, музыкі. Як гэта страшна для тых, хто акружае яго! Вось што павіна быць сыграная, Чэхаў не называеў Серабракова. І акцёр не вяртае было б змякчае аўтарскае стаўленне да персанажа сродкамі гратэска.

Алену Андрэву іграюць З. Браварская і Т. Аляксеева. Іграюць, прыблізна, у адным малюнку.

Калі актрыса, якая іграе Алену Андрэву, удаецца паказаць сваю гераіна ў сцэне з Астровам (трэці акт) высока маральнай і чыстай — тады можна лічыць, што роля сыграная. Але калі Алена з першых жа слоў Астрова пра тое, што яна «хітрая» і ведае, «навошта ён сюды прыязджае», — замітусіцца, як істака далёка не бязгрэшная, — тады вылазе на паверхню мяшчэнства і элементы пошласці, якія так неважліва дэбютаваў Чэхаў. Акцёрка, якая іграючы гэтую сцэну, патрэбны асабліва чужыя, каб не выклікаць у глядзельніку ад адрац Алены непрыемных, зневажальных смыхкоў.

І далей. Калі Алене Серабракоў абрыдзеў (так, дарчы, і іграючы актрысы), тады, можа быць, і заканамерна, што Алена нежнерова і пагардліва пазыгае аб-

рыдлага мужа. Але ў сваіх каментарыях Чэхаў нідзе на гэтым не настаяў. Апроч таго, празмернае пагружэнне Алены «ва ўладу быту» пазбаўляе яе скрываючыхся ў будучыню, роздуму пра сэнс жыцця. Гэта таксама абдымае вобраз чужога, разумнай, здольнай на высокі і трапяткія парывы любові і самаадданасці жанчыны.

Здзіўляюча прыгожа, пяццюнай і трапятка істака—Соня Н. Піскарова. Колькі ў ёй унутранай перакананасці, веры ў ісціну, якая павіна перамагчы. Соня тонка адчувае, любіць акружаючых яе людзей і шчодр аддае ім сваё жыццё. Яна мужна ідзе сваім ідэяльным жыццёвым шляхам. Соня нарадзілася для шчасця, «як птушка для палёту». Да яе прышлі каханне—непазбежнае, чалавечнае, адзінае. Але каханне не застаецца без адказу. Яно бясліснае супраць абставін, якія склаліся. Ахвирнае — яе лёс. Соня—Піскарова адказвае на ўсё гэта ціхай стойкасцю, здольнасцю пераносіць выпрабаванні з усмешкай. Актрыса жыве ў спектаклі бясспарнаым засродкам унутрым жыццём. І гэта добра! Гэта па-чэхаўску!

Вельмі арганічная ў ролі нянькі Марыны Л. Шышко. За знешняй суровасцю адчуваецца добрая душа, прастадушная сардэчнасць. Тут поўнае пападанне і ў вэрост Марыны, і ў рытмы яевога жыцця, і ў Чэхава. Марыя Васільеўна Вайніцкая (С. Станюта)—гэтая старая галка патапаў—уважліва нам больш надзьмутай, важнай і менш экспансіўнай. Нешта збліжае Вайніцкую і ў куміроў Серабракоўна. Выдаючы адсутнасць у ёй цэльнай да бліжняй, згаштрызм і поўная абыякавасць да ўсяго, апроч састаўных брашуры.

Асабліва хочацца адзначыць чужою на зроблены Ю. Гаўруком пераклад «Дзяліца Ваня». Захаваў чароўнасцю рытмы, музыку, пазію чэхаўскага пісьма—не так проста. Тут патрэбны і вялікі тэатр і ўменне «чуць» Чэхава. І тое і другое, на шчасце, ёсць у таленавітага перакладчыка.

Некалькі слоў пра мастака спектакля. У Чэхава прырода, як музыка, акампаіруе духоўным настроям гораду. А што мы бачым у спектаклі? Замест мяккай, задумлівай прыгажосці рускай прыроды, якую так любіў і так добра апісаў Чэхаў (любімы мастаком Чэхава быў Левітан)—мы бачым у першым акце голыя стволы мудрагелістага дрэва, рэшткі разбураных варот, да якіх прутуліся чайны стол. Што гэта? Няўжо гэта любімае месца Вайніцкіх? Няўжо гаспадары не знайшлі для чапіцця больш пазытыўнага кутка? У першым акце мастак пераносіць нас у атмасферу восені. Планшэт сцэны ўсыпаны аларым лісьцем. Калі гэта «лістапад» (па календару—хастрычкі—лістапад) — тады дарма асуджае дзяля Ваня Серабракова, які прадбываў захавані на прыкладу парасон. Не дзіўна тым, што і ў сямействы «завіла пачынаецца тэмпература». У другім акце—на Чэхаў—гэта сенакос. Увесь акт гэрой гавораць пра навалішчу. У Чэхава гэта не наўмысна зроблена. Навальніца павіна разразаць многа псіхалагічных вузлаў. Але ў спектаклі навалішчы няма. У вокны сцэны яркі месяц і навокал стаіць цішыня такая, пра якую можна толькі марыць. Значыць, мастак і тут накіраваў «акампаіруе» настроям гораду. У тэатры мы прымушаны да многіх умоўнасцей, але, афармляючы Чэхава, мастаку варта было б больш беражліва ставіцца да каментарыяў аўтара і не мяняць поры года па-свойму.

Цяжка гаварыць пра работу тэатральнага калектыву, калі яго спасціжае нудна. Куды прымець было б павінаваць таленавітае купалаўцаў з перамогай. Але яе няма. З разумнай, тонкай і глыбока чалавечнай лірычнай драмы знікла гаюльня—гуманістычным пафас, светлая мара пра будучыню, пратэст і гней супраць мяшчэнства, супраць серабракоўных, у ахвяру які прынесены жыцці таленавітых, высакорных людзей. Усё гэта засталася па-за межамі спектакля. Тэатр не праіць у глыбіню ідэяльнай думкі, а разам з гэтым і ў сутнасць мастацкага стылю Чэхава.

Міхалай Ільч.

НАШЫ МАЙСТРЫ МАСТАЦТВА

...Званок па тэлефоне пачуўся ў адзінаццатай гадзіне вечара. Перапрасіўшы прабачына за такую познюю размову і запытваючы, ці не стомлены актёр гэтых радкоў, Міхалай Ільч нагадаў аб меўскай просьбе пазнаёміцца з Восьмай сімфоніяй, якая была ім гэтымі днямі закончана. Ён дадаў, што не мог пазваніць раней, бо толькі вярнуўся з заняткаў у кансерватыва. У першай жа палавіне дня ён ніколі ні з кім не сустракаецца, акрамя рэдкіх, выключна неабходных выкладаў: гэтыя гадзіны раныцы вельмі каштоўныя, яны належыць толькі творчасці.

Мяне вельмі ўзрадавала і здзіўляла, што кампазітар, якому дзямі спяўняецца 75 год, пасля дзяў напружана працаваў, сам загадаўся на такую познюю сустрэчу.

Успамінаючы са мной Міхалая Ільча, Аладаваў у яго хатнім пакі і вядзём гутарку аб яго апошнім музычным творы.

— Я даўно імкнуўся напісаць «бязвольнасць» па настроі твор, — гаворыць кампазітар, — у якім яснасць, плавчасць былі б асновы ўсёй вобразу. У Восьмай сімфоніі праз святло і нейкую гадзінасцю музыкі мне хацелася паказаць рысы жыцця нашага народа. А тое, што ў фінале сімфоніі з'яўляюцца элементы драматызму, дык гэта зусім апраўдана рэчаіснасцю: нам трэба ўсім

«аб'ектам мастацтва з'яўляецца чалавек і яго адносіны да навакольнай рэчаіснасці. Кампазітар няспынна шукае тая сродкі выразнасці, такую музычную архітэктоніку, якія б маглі паставіць уражліва і натхненна раскрыць багаты духоўны свет савецкага чалавека.

Не будзем залічваць усе творы Міхалая Ільча ў ранг удач, хоць сёння ён і юбіляр, якому споўнілася тры чвэрці стагоддзя: кампазітар да сёння настолькі патрэбавальны, што ўсё роўна не паверыць у шчырасць такой адзікі. Але ў кожным — і больш і менш удалым — творы ён чула ставіцца да праблем, што звальваюць грамадзянства ён адчувае, яго патрэбу наш час ад музыкі.

ТАЛЕНТ НЕ СТАРЭЕ

Таму і з'яўляецца творчасць Міхалая Ільча не любіць гаварыць, над чым у бліжэйшы час будзе працаваць. У жыцці ж такі моцны творчы імпульс, што кампазітар адразу натхняецца некалькімі тэмамі, а якае «перамога» — загадаў сказаць цяжка.

Гэтыя нататкі — вынік роздуму пасля чаровай сустрэчы з новым творам буйнага і вельмі самабытнага мастака, уклад якога ў беларускую нацыянальную культуру выключны і ў галіне творчай і ў педагогіцы, і ў музычнай і ў арганізацыйнай дзейнасці. І калі падважыцца пазнаёміцца з вынікаў у жыцці Міхалая Ільча Аладава, гэта сустрэча з ім, які і ўсе ранейшыя, да ўсё падаставі скажам: вось мастак, які сапраўды прычына свайго таленту народу. Вось мастак, ад якога трэба чакаць яшчэ многіх яркіх твораў.

І. НІСЧЕВІЧ.

ПАМЯЦІ

Ул. М. КРЫЛОВІЧА

Міністэрства культуры БССР, Беларускае тэатральнае аб'яднанне і Беларускае дзяржаўнае акадэмічнае тэатр імя Янкі Купалы дзімкі правалі вечар, прысвечаны 70-годдзю з дня нараджэння выдатнага майстра Беларускай сцэны, заслужанага артыста БССР Уладзіміра Міхалавіча Крыловіча.

Вечар адкрыла старшыня прэзідыума праўлення Беларускага тэатральнага аб'яднання народнага артыста СССР Л. Аляксандраўска.

Успамінаючы аб Крыловічу выступілі заслужаны артыст БССР Я. Рамановіч, народны мастак БССР З. Азгур, народны артыст СССР Б. Платоў, народны артыст БССР Л. Рахленка.

У фазе тэатра дэманстравалася фотавыстаўка, прысвечаная Крыловічу. Удзельнікам вечара быў паказаны спектакль «Паўлінка» Я. Купалы.

Дзімкі Дзяржынскаму раённаму Дому культуры прысвоена імя Ул. М. Крыловіча.

Аня Козел учора і сёння

— Слава ва веці вякоў!
— Як жывеш, сястрыцы?
— Добра.
— На што скардзіцца?
— Слава Хрысту, ні на што, усё ў мяне ёсць, а чаго няма — бог паіша.

— Мадзі, сястра, і гаспадыр табе ва ўсім памога, а пакуль вось ён табе перадае...
— І пакаў на стол грошы.

Аня разбываецца, пачала адмаўляцца, але старац унушальна на яе паглядзеў і вышэй за дом.

Гэта быў адзін з кіраўнікоў брагінскай секты Мікіта Цямлёга. З выгледу дурнаваты, але хітры і вопытны прапаведнік. На яго рахунок гэта была ўжо не першая ахвяра.

Выраслі сястры. Вышла Аня замуж. Нарадзіўся ў яе сын Язэпа, прыгожы, светлагаловы хлопчык. І вось аднойчы, прыйшоўшы з начнога дзяжурства, яна прычытала дома запіску мужа: «Паехаў на заўсёды, не шукай...» Засталася Аня адна з дзіцём у чужой кватэры. У дзіцячым яслі Язэпа не ўладжывалі — няма месці. За дапамогаю да адміністрацыі, у камітэт намасмола не авярнулася — грош не дазволіў.

А на душы было горка. Куды пакаці? Што рабіць? Пакаціць работу? А жыць на якія сродкі?

Дапамога прыйшла ад цёткі. «Не хвалойся, дачушка, распольдзіце не пакіне, ён магучы і літаслівы. Будзеш маліцца і адасца табе».

Ад роспачы ад безвыходнасці, ад поспявага пачуцця — а чаў ідзе, як ідзе! — Аня падчэла маліцца. А цётка разам з іншымі сектантамі ўжо не адчапілася — старанна «апрацоўвалі» нарвоўна «сестру ва хрысце». Ніякіхці дзіця, памагалі матэрыяльна, а патрабавалі нямамогага — маліцца.

Мінуў час і Аня сапраўды пачала здавацца, што ў малітвы знаходзіць яна ўсёку і супакоенне. Не стала ў балычкі сміяшлівай, чулаў санітарны — пад іменем Ані Козел прачытвала цыпер тут і сёння чаровае жанчына. Усё менш была яна сярэа людзей, радзіў абрада, у аблытатку па кнігі абрадаў перастанала — усіх і ўсё замаліла ён малітва.

Неж да яе зашой старац. — Слава Ісусу Хрысту!

Аня ратуюна страпанулася, голас не здыгнуўшы.

— А дзе ж вы былі, калі я засталася без жылля, з дзіцём на руках? Без грошай, без дроў?

— Яна заплакала і выбегла за дзверы.

Нельга сказаць, што Аня вярнула нам вочы на прычыны свайго ўступлення ў секту. Але многае ў ёй характары, паводзінах пасля гэтай размовы стала нам больш зразумелым. Мы даведзіліся пра тое, што ў жанчыны на душы.

Аня паішла, а мы з загадчыкам аддзела культуры Пятром Крывенкам доўга яшчэ думалі і разліка, які выбраць яе з рук сектантаў. Пагадзіліся, што рабіць гэта граба няспынна, асцорана і вельмі пруду-мана — заната вайнікі ў Ані неадвер да людзей.

Спажачку пазнаёмлілі з умовамі яе жыцця. Яшла яна шпёр, у хатцы, якую ёй пакаваў сястра, калі выйшла замуж. Хатна гэтая ледзяе апледа ўжо, патрабавала рамонт. Мы пачалі хадзіць перад мясцовымі ўладамі. Хутка растараліся цэлы і ўсяго неабходнага, далі хатцы новы падмурок, на з'явілі забяспечылі палівам. Уладкавалі і сінэ ў дзіцячых сад. І ўвесь гэты час не спыняліся Аня і гутарка. Выкладвае ці спецыяльна гутарыла з ёй на розныя тэмы, давалі ёй карысны, на наш погляд, кнігі.

Яна радасна было нам, калі Аня пачала выступіць на вытворчых нарадах, уносіць прапановы, які палепшыць работу кіно, пачала дабаць аб выкананні і плана. Мы давалі ёй грамадзкія даручэнні. Яна выконвала іх добра, своечасова.

Мы сваюма заручалі яе, каб яна як мага больш была зацікава грамадска карыснай працай.

І нашы намагання не прыйшлі дарэмна: летась яна парвала з сектай.

Цяпер у доме Ані Козел рабіць святло і гаворыць разнае, на сталяе ляжыць кнігі і газеты. Сын Язэпа, ходзіць у чашчёрты клас, спявае ў харавым гуртку.

Непадалёва ад мянялася Аня. Інакшым стаў нават яе выглед — сучасная прычоска, вопратка па модзе, аўдэа і радыё, аздабленне аздаблена ў чалавеча.

— Мне сорамна за маё існаванне, — гаворыць яна, — я твоя чорныя дні, што я правяла з сектантамі. Гэта больш не паўторміцца.

Мы дерым ёй.

М. РЖАЎСКІ, дырэктар Лоеўскага Дома культуры.

АКЦЁРСКАЯ ДЭБЮТЫ

...І ВЫЗНАЧЫЎСЯ ХАРАКТАР

Містататура Мастацтва 2 Аўторак, 21 снежня 1965 года

Калі гаворыць шчыра, дык роля Ірыны ў п'есе В. Ляўрычэўскага «Шануй бацьку свайго», не вельмі выйгрышна для дэбюту. У аўтара яна неакрэсленая, у нечым нават супярэчлівая. Але імяна ў гэтай першай

ролі дабілася поспеху маладая артыстка Брусцкага тэатра імя Ленінскага камсомола Беларусі Жана Зарэмба.

«Дачка старога рабочага трафіма Кічынга павіналася на сцэне неак непрыкметна. Сціплы кесцюм, строга прычоска, ва ўсім — поўная процілегласць гаворчым модніцы Тамары — Максімавай нявесце. Ірына — настаўніца, і можа таму актрыса стареюцца паказвае яе спакойнай, ураўнаважанай, стрыманай. Але вось малады брат Сеўка абзавае яе усенем і ў адказ чуюе такое гарзэлівае-насмешлівае «аўтоот», што гатовы кінуцца на яе з кулаком. Сціплага Ірына не дае сабе ў крыўду. Яна лепш за ўсіх разумее і душны стан абуранага Сеўкі, і трывогу зацётга

ўласніка Гардзея. «Прычэпкі выкапні», — сціпшы кулакі, кідае Ірына, і ўся яе постыць быццам наліваюцца гнявам. «У наша жыццё ўніваюцца не дазволі, нікому не дазволі!» — скажа яна далей. Есць у Ірыны, якой іграе яе Зарэмба, нейкая асабліва ўнутраная сіла. Таму так пераканана гукаць бацькавыя словы: «За тэбе я спалю койны. Галава — не толькі, каб калялюшчыі насьціць. Улэўнасць Ірыны — ад цвёрдых жыццёвых прынцыпаў

ЗАМЕСТ УДЗЯЧНАСЦІ...

СЕМІНАР АТЭІСТАУ

Упраўленне культуры гарвыканкома стаяла правало семінар работнікаў бібліятэк, прысвечаны прапагандзе атэістычнай літаратуры. Удзельнікі семінара праслухалі даклады «Навукова крытыка бібліі» і «Прагматыка прапаганды атэізму сярэднявечча». Удзельнікі атэістычнай кафедры гісторыі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна Ф. Нычэй і пазаштатны рэфэрент мінскай арганізацыі таварства «Веды» А. Золатава. Удзельнікі семінара абмяняліся вопытам прапаганды навукова-атэістычнай літаратуры.

Дакумент гэты створаны па лепшых узорах чыноўніцкага красамовства за добрай прамосці незанатоўнасці і трубаці. Падзяка павяржыць, што народжаны ён у Бюро прапаганды мастацкай літаратуры Саюза пісьменнікаў БССР.

Гаворка ідзе пра загад дырэктара гэтай установы М. Чаусіага, які адхіляе М. Ермаловіча ад выканання абавязкаў арганізацыі таварства «Веды» А. Золатава. Удзельнікі семінара абмяняліся вопытам прапаганды навукова-атэістычнай літаратуры.

«Завошта мне ашальмавалі? Загад № 9 ад 20 лістапада г. г. даваў велікі мала падстаў, каб думаць нешта пэўнае: наглядзіцца на сваю катэгорычнасць, яму яўна бравалава канкрэтнасці. Аднак мо быць знойдзены толькі там, на месцы, дзе, як кажучы, відней. Па заданню рэдакцыі я і паехаў у Маладзечна.

Перш-наперш я зайшоў у гарком партыі, да загадчыка ідэалагічнага аддзела А. Шучына. Выявілася, што Алег Васільевіч асабіста ведае М. Ермаловіча і ведае добры дзесятак гадоў: калісьці разам працавалі ў Маладзечанскім настаўніцкім інстытуце. Ён з ахвотай раскажа пра свайго колішняга калежку, гаворыць пра яго як пра сур'ёзнага і ўдумлівага чалавека, раскажае аб яго грамадскай рабоце. На развітанне Алег Васільевіч раіць зайсці ў бібліятэку горада, дзе М. Ермаловіча ведаюць асабліва добра.

Пасля я гутарыў з многімі маладзечанцамі, якія блізка ведаюць М. Ермаловіча — і як чалавека, і як лентара, і як свайго літаратурнага настаўніка. І кожны раз, калі гаворка заходзіла пра яго, людзі знаходзілі самыя цёплыя, самыя шырыя, удзячныя словы.

Мікола Іванавіч, можна сказаць, і прапісаны ў нашай бібліятэцы, — гаварыла мне загадчыца Цэнтральнай бібліятэкі Г. Лапіна. — Ён штодня бывае ў нас. Усе ўжо ў горадзе ведаюць: калі яго дома няма, знаць — у нашай чытальнай зале. Мы без яго не праводзім ніводнага мерапрыемства. Ці літаратурны вечар наладзіць, ці юбілей якое-небудзь пісьменніка адзначыць, ці агляд ніжніх навальных зробіць — на ўсім гэтым Мікола Іванавіч наш першы памочнік. Учора толькі зрабіў у чытальнай зале агляд свежых часопісаў...

Выкладчыца палітэхнікума А. Макоўская тасмама гаворыць пра М. Ермаловіча з захапленнем і пра тое, якія змястоўныя лены і даклады чытае ён навучанцам, і як помарганівае ў тэхнікуме гурток аматараў роднай літаратуры...

— Самадварны чалавек, — кажа Антаніна Серафімаўна. — Калі што траба, ніколі не адмовіцца. Заўчора вазіў нашых гуртоўцаў у Вязінку, на радыё ў Які Купалы...

Пад канец гаворкі А. Макоўская спалохліваецца: — Ой, ледзь не забылася. Пацікнуць вы там у Мінску, чаму гэта так атрымалася. Вось заключыў Мікола Іванавіч з вамі дагавор на пісьменніцкіх выданнях. Прасілі мы прыслаць да нас неабудз да маладзых паэтаў — многія навучанцы захапіліся маладой сучаснай беларускай паэзіяй. На жаль, бюро на гэту нашу просьбу не зяртае ўвагі. І Мікола Іванавіч не мог дапамагчы. Дзіўна, але ў бюро, мусіць, разважаюць так: іх ім не ўсё роўна, хто прыдзе? А пэўна ж не ўсё роўна Нядаўна, даражы, нам званіў прадстаўніцкі бюро, прапаноўваў прыслаць у тэхнікум двух пісьменнікаў, але — зноў-такі — хоць бы адно з тых, каго мы прасілі. Прозвішч гэтых двух пісьменнікаў называць не буду, бо я адмовілася ад той прапановы...

Нельга было не пагадзіцца з Антанінай Серафімаўнай. Яе ўраўнаважанае і аб'ектыўнае аб'явілі аб зрыве выступленняў. Гэта і аб зрыве выступленняў. Гэта і аб зрыве выступленняў. Гэта і аб зрыве выступленняў.

Падобныя ж крыўды мне давалася пачуць і ад іншых. І гэты насяржэвалі. Ці апраўданы тэды чым-небудзь той неацэнавальна гучны пафас у загадзе аб зрыве выступленняў? Чый жа тады на самой справе суб'ектыўна, які М. Чаускі прыпісае М. Ермаловічу?

Мікола Іванавіч — велікі сімпля, абаяльны, высокая адукаваны чалавек, шыры прыхільнік і вялікі знаўца роднай літаратуры. Яго кампетэнцыя (а не суб'ектыўнасць) у пытанні роднай літаратуры можа пазнаездзіць іншы крытык. Ён шмат працуе над вывучэннем гісторыі Беларусі, але, нягледзячы на гэтую сваю занятасць і слабае здароўе, велікі шмат робіць для таго, каб лепшыя здобываюцца літаратурны сталі вядомыя яма большыя колькасці людзей — чытаў і лекцыі і даклады, праводзіў гутаркі і агляды навянак, іша рэцэнзіі. Шмат часу аддае ён выхаванню маладых пачынаючых літаратараў — рэгулярна ўдзельнічае ў насяржэнах літ. аб'яднання пры раённай газеце «Святолю камунізм», кіруе работай некалькіх літгурткаў у Маладзечне і раёне. Проста дзіва даецца, як гэта пад слух аднаму чалавеку. І ўсё — па душэўнай патрэбе, бескарэйна.

Гэтак жа бескарэйна працаваў Мікола Іванавіч і на пасадзе карэспандэнта-арганізатара Бюро прапаганды мастацкай літаратуры. Леш за ўсё сведчыць аб гэтым даволі ўзнаўляльна лічба плагіятных літаратурных выступленняў, дагаворы на правядзенне якіх ён заключыў з рознымі прадпрыемствамі і ўстановамі Маладзечна, Мадзель, Валожына.

— У вялікім горадзе, дзе ёсць буйныя прадпрыемствы, лавей, — гаварыў у часе нашай сустрэчы Мікола Іванавіч. — А ў нас прадпрыемствы невялікія, культфонды і дырэктарскія фонды ў іх небагатыя. Даводзіцца і ўгаворваць, і пераконваць, не адзін раз і пазваніць, і падсціць. І вась — дэзарганізатар! Помніце, у загадзе напісана, што я зрываў заплававаныя бюро выступленняў. Але ж справа ў тым, што ніякіх выступленняў бюро мне не планавала. Планаваў іх я сам і пашлаў заўвагі ў бюро, а яно — зрывава гэта выступлення.

Мікола Іванавіч адцягнуў шуфляў, дастае паперы і, углядаючыся ў іх бізарукамі вачыма, кажа: — Вось, калі ласка. Невялікі выступленняў я заплававаў з 19 па 27 жніўня. Таварыш Чаускі паабяцаў, што пісьменнікі прыедуць. Але надшыло 18 жніўня, а ніхто не прыехаў. Звано туды сам. Супрацоўніца Зарычкіна сказала, што Чаускі на кураце, а работнік бюро Янка Кіраў у вольную, сама яна толькі што вярнулася з адпачынку і нічога не ведае. Выступлення мне далялося адмяняць. Толькі 27 прыехаў В. Вітка. А Русецкі і У. Юрвіч — я сам запрасіў іх на су-

стрэчу з настаўнікамі, якіх нарады тады адбыліся. Яны мне паралілі ніколі не планаваных выступленняў, пакуль ён не паветавіць, калі і хто з пісьменнікаў прыдзе. Але ж гэтага ніколі не рабілася.

У асаблівым сакрэце трывае бюро прозвішч пісьменнікаў. Якія маюць прыехаць. У верасні толькі ў апошні дзень, перад самым прыездам, мне сказала, што будучы А. Астрэйка і А. Бажко. Ці ж можна падрыхтавацца да сустрэчы за колькі гадаў? Вось і атрымалася, што некаторыя з заплававальных выступленняў не адбыліся зусім, а некаторыя прайшлі пры пуставай залі. У кастрычніку ішч гора атрымалася Чаускі паабяцаў, што прыедуць М. Лобан, К. Кірэва і ішч хто-небудзь. Я планавалі туды-сюды — людзі пачалі рыхтавацца, набываць і чытаць ніякіх гэтых пісьменнікаў. І — ніхто не прыехаў. Зноў далялося адмяняць некалькі выступленняў. Людзі круціліся... Даражы, пра гэты факт я пісаў у праўленне Саюза пісьменнікаў, але адказа чамусьці не атрымаў.

Мікола Іванавіч змаўкае, бярэ ў рукі загад і раптам зноў падмае галаву: — Вось, Чаускі ўнаважыў мяне ў суб'ектыўнасць. Не разумею, што ён мае на ўвазе. Калі я склаў заўвагі, я зрабёў прыкладна да іх спіс некалькіх прозвішч пісьменнікаў з надзеяй на тое, што хоць хто-небудзь з іх прыдзе. Вядома, у спісе гэтым ты пісьменнікі якіх прасіць, калі можна так сказаць, зазначыць, чытаць. А прыедуць пісьменнікі і аказваецца, што з тых, хто быў у спісе, нікога няма. Дык хто ж праяўляе суб'ектыўнасць?

— Або вась, — пачынае хвалявацца Мікола Іванавіч. — Чаускі іша ў загадзе, што я сараваў Інтэрнацыянальны (чужы — Інтэрнацыянальны) вечар, адмовіўшыся прыняць у Маладзечна А. Русака, А. Лазянога і смаленскага паэта І. Васільевскага, прытым падкрэслівае, што правядзенне такога вечара ў Маладзечне планавалася. Калі планавалася, дык чаму ж мяне не папралілі, не пазнабілі з гэтымі планами? Больш таго: за дзень да наменачанага прыезду пісьменнікаў іх выступленняў Інтэрнацыянальным вечарам, а ў загадзе напісаў, Здаецца, мяне, што гэта проста гутарка ў прыгожым слове, гульня, дыка не да тавару дырэктару Бюро прапаганды...

Дадаваць што-небудзь да сказанага таг, Ермаловічам альбо каменціраваць яго няма патрэбы. Хочацца нагадаць толькі словы, што былі ў нашым аглядзе, іх рэдакцыя: «Вядома, гэта ніяк не можа адбыцца на маёй грамадскай рабоце. Прапаганда роднай літаратуры застаецца для мяне галоўнай справай майго жыцця. Аднак я не магу быць аб'явітвам да таго, што на мяне ўзводзіць паклёп...»

Кожны, хто ведае Міколу Іванавіча, ведае, што гэта — не прыватныя словы. Тым больш не гэта застаецца аб'явітвам да таго, рэдакцыя. «Загад № 9». Чым іграваў таг. Чаускі, падпісаны гэтыя тэндэнтныя і абразлівыя дакументы, зраўнаець цяжка. Хіба тым, што Мікола Іванавіч не баіцца гаварыць праўду ў вочы, не баіцца сказаць, што не ўсё добра ў рабоце Бюро прапаганды? Каму-каму, а таварышам, якія ўзнаўляюць і працуюць у гэтай установе, не хатэліся б падкаваць, што да тых людзей, які Мікола Іванавіч Ермаловіч, траба адносіцца зусім інакш: не зневажаць іх, не адвядуць у іх ахвоту да патрэбнай і карыснай работы, а ўсяляк падтрымліваць, памагаць і не забывацца часцей гаварыць ім шырыя дзякуй.

М. ГІЛЬ, спец. кар. «Літаратуры і мастацтва»

ЛІТАРАТУРНЫ ВЕЧАР

У ДOME культуры калгаса «Мяк камунізма» Барысёўскага раёна часта наладжваюцца літаратурныя вечары. Апошні з іх быў прысвечаны творчасці народнага пісьменніка Кандрата Крапівы. Выкладчыца беларускай мовы і літаратуры мясцовай школы З. Лапіч раскажа пра жыццёвы шлях пісьменніка і яго творчасць.

Удзельнікі вечара з цікавасцю праглядзелі ўрнік з п'ес «Партызаны» і «Плошч жаверанкі», праслухалі байкі К. Крапівы ў выкананні аматараў мастацкай самадзейнасці.

Р. БОХАН.

У ЧЫТАЛЬНАЙ ЗАЛЕ

Зборнік вершаў «Новолуны» С. Яўсеевай педбалеца чытачом Мінскай гарадской бібліятэкі № 11. Яны памадалі сустрэцца з паэтыкай і абмеркаваць вершы. Днямі ў чытальнай зале бібліятэкі адбылася таксама гаворка. Сябе ўражаныя ад зборніка выказалі чытачы Л. Дуброўская, І. Давыдава, Т. Завяла і другія. Прысутнічалі на сустрэчы С. Яўсеева. Яна пазнаваіла чытачоў з новымі вершамі.

Цэнтральныя кіноны магазін Мінска прымае заказы на мастацкую, палітычную літаратуру, навукова-тэхнічны і метадычны выданні, які будучы вышпачы выдавецтва Мінска і Масквы.

Магазінам прынята ўмо больш 5 000 індывідуальных заказаў. На адным — таварзнае Аля Зубар за апрацоўкай паліграфічнага заказу.

Фота УЛ. КРУКА.

ТОЛЬКІ НАМЕРЫ

Малы прапагандыст райкома партыі пачынае барацьбу за Кацю і выцягае дзвючыну з баптысцкага пут. Як бачым, у аснову творчых пакладзены вострыя сутыкненні, якія дазвалялі стварыць востраэмоцную кнігу. Як жа справіўся з пастаўленай задачай аўтар? Трэба адразу сказаць, што аповець «Каця» схематычна ў значна больш ступені, чым паярэнна. Канфлікт у ёй вырашаецца на дзіва лёгка і проста, на даўно вядомаму выслуху «прышоў — убачыў — перамог».

Прапагандыст Аляксей Рудак, даведваючыся, што Каця трапіла пад удзел баптыстаў, адразу ж пачынае за яе барацьбу. Уласна кажучы, барацьба ў далёзным выпадку — пачынае досыць умоўна: настолькі лёгка даецца Аляксее перамога. Каб барацьба з рэлігійным перажыткам была такой прастай, то ў нас даўно ўжо не магчыма было б сустрэць не толькі сактанта, а і ніводнага больш-менш веруючага чалавека.

Каця, якая стаіць у цэнтры твора і ў душы якой (па аўтарскай задуме) павіны адбыцца карыяныя зрухі, на працягу ўсёй аповесці застаецца інертнай, бяздзейнай. Яна, па сутнасці, паказваецца як ахвяра лёсу. Гэта на дзіва статычны вобраз. Тая бяздзейнасць, якой надздалі яе аўтар, выклікае па меншай меры недаўменне. Мачыца выгнала з хаты — і яна пакорна пайшла. Раней яна гэтак жа лёгка пайшла на чужыну да студэнта-нігодніка. З такой жа пакорліваасцю ідзе яна за Аўдошчыя ў яе хату, а затым і ў малітоўны дом. Уласна кажучы, сактантам не траба прыкладаць асаблівых намаганняў, каб зацягнуць Кацю ў секту. Гэтак жа абмякава ідзе яна і за Аляксеем.

Больш жывымі аказаліся баптысты, хоць, як і некаторым персанажам у першым творы, ім велікі шкодзіць празмернае шаржыраванне. Прэствітэр Чубок, прыкладваючы ладзілавец, думае толькі аб вахняне. Аўдошча на паверку аказваецца іжывай і разбэшчанай.

Выкрываюцца баптысты з такой неверагоднай хуткасцю, што толькі дзіва даецца. Спачатку прэствітэр, напрыклад, займаецца самакрыквіцём, асабіста ў парадак сыду. Затым у абласной газеце з'яўляецца гнэны артыкул пра мінулае Чубока. Але гэта ішч не ўсё. Аўтар прымушае Кацю падслухаць размову Чубока з Аўдошчай, дзе абое яны выкрываюцца да каця.

Востры канфлікт, намечаны аўтарам, вырашаецца спакojна. Баптысты спалохаліся і адступілі, што суцвярдзюць жыццёва, а значыць, і мастацкай прадае: сактантам так сорах сваіх ахвар не выпускано...

У заключэнне хочацца сказаць наступнае. Абодва творы Л. Гаўрыліна былі змешчаны ў перыядычным друку. Крытыка досыць дружна адклікнулася на іх з'яўленне. Адначасна як безумоўна станоучы факт імянецца маладога праіка, адлюстроўвае ішч сумасяцкі, краткі ўжывалі на схематычна твораў, на неглыбокае праікненне аўтара ў жыццё, аблегчаны, навахоўны падыход да падзеі сённяшняга дня, на беднасць і бяскарэнасць мовы. Крытыка была, бясспрэчна, справядлівай і маладому пісьменніку варта было б прыслухацца да гэтых слухных парад.

На адным — таварзнае Аля Зубар за апрацоўкай паліграфічнага заказу.

Г. ЮРЧАНКА.

У КАМІТЭЦЕ ПА ЛЕНІНСКІХ ПРЭМІЯХ У ГАЛІНЕ ЛІТАРАТУРЫ І МАСТАЦТВА ПРЫ САВЕЦЕ МІНІСТРАЎ СССР

- [Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]
7. Герасімаў С. В. Серыя карцін «ЗЯМЛЯ РУСКАЯ» («ЗА УЛАДУ САВЕТАЎ», «ПАВОДКА», «ПЕВІЗАК Э РАЮКО», «ВЯСЕННЯЯ РАНІЦА», «РАННЯЯ ВЯСНА», «ЛЕТА», «АПОШНИ СНЕГ», «МАЖАЙСК», «СНЕГ СЫШОУ», «ПАД МАЖАЙСКАМ», «ВЯСЕННІ ДЗЕНЬ»).
  - Прадстаўлена Саюзам мастакоў СССР, Саюзам мастакоў Украіны, Саюзам мастакоў Грузіі, Саюзам мастакоў Азербайджана, Саюзам мастакоў Літвы, Саюзам мастакоў Малдавіі, Саюзам мастакоў Латвіі, Саюзам мастакоў Эстоніі, Ленінградскім аддзяленнем Саюза мастакоў РСФСР, Дзяржаўным Рускім музеем, рэдакцыяй часопіса «Искусство», рэдакцыяй часопіса «Творчество», Маскоўскім мастацкім інстытутам імя В. І. Сурыкава, Маскоўскім мастацка-прамысловым вучылішчам.
  - Зарын І. А. Трыпціх «САЛДАТЫ РЭВАЛЮЦЫІ».
  - Прадстаўлена Саюзам мастакоў СССР, Міністэрствам культуры Латвійскай ССР, Саюзам мастакоў Латвіі, рэдакцыяй часопіса «Искусство».
  - Кавескі А. М. Ілюстрацыі да кнігі Ул. Ул. Маякоўскага «САТЫРА» І САТЫРЫЧНЫЯ МАЛЮНКІ, апублікаваныя ў часопісе «Крокодил».
  - Прадстаўлена Акадэміяй мастацтваў СССР.
  - Кірык Я. А. Ілюстрацыі да драмы А. С. Пушкіна «ВАРЫС ГАДУНО».
  - Прадстаўлена Акадэміяй мастацтваў СССР, Саюзам мастакоў РСФСР, выдавецтвам «Детгиз».
  - Мікенас Ю. І. Серыя скульптурных работ «ЗА МІР» («ПЕРШЫЯ ЛАСТАЎКІ», «МІР», «ЮНАЯ ПІАНІСТКА»).
  - Прадстаўлена Саюзам мастакоў СССР, рэдакцыяй часопіса «Творчество».
  11. Мікенас Ю. І. Скульптура «ПЕРШЫЯ ЛАСТАЎКІ».
  - Прадстаўлена Саюзам мастакоў Літвы.
  12. Маісенка Е. Е. Карціны 1963—1964 гг. «ЗЯМЛЯ», «3 МАЛЕНСТВА», «ТАВАРЫШЫ», «ЗСЕНІН З ДЭДАМ».
  - Прадстаўлена Саюзам мастакоў СССР, Ленінградскім аддзяленнем Саюза мастакоў РСФСР.
  13. Нечыгайла В. К. Карціна «НА КРАСНАЙ ПЛОШЧЫ».
  - Прадстаўлена Саюзам мастакоў СССР, Маскоўскім аддзяленнем Саюза мастакоў РСФСР.
  14. Пластаў А. А. Серыя карцін «ЛЮДЗІ КАЛГАСНАЯ ВЕСКІ» («РЫБІНАЦА», «ВІЦА—ПАДПАСАК», «ВЯСЕНА», «ДЗВУЧЫНА Э БЕЛАСПЕДАМ», «ЗВОР БУЛЬБЫ», «ПАРТРЭТ КІОНХА ПІТРА ТОНЫШЫНА», «ЛЕТА», «ВЯЧЭРА ТРАКТАРЫСТАЎ», «У ВЕСЦЬ», «ВЯСКОВЫ САКАВІК», «МАМА»).
  - Прадстаўлена Саюзам мастакоў СССР, Акадэміяй мастацтваў СССР.
  15. Сарыбраны І. А. ПАРТРЭТ КАМПАЎІТАРА Д. Д. ШТАКАВІЧА.
  - Прадстаўлена Саюзам мастакоў СССР.
  16. Сяроў В. А. Серыя карцін «ЛЕНІН І КАСТРЫЧНІК» (ПАРТРЭТ Ул. І. ЛЕНІНА, карціны «ЗІМНІ УЗ'ЯТЫ», «ВЫСТУПЛЕННЕ Ул. І. ЛЕНІНА НА ПІЭДЭДЗЕ САВЕТАЎ», «У СМЕРДНЫМ», «ЧАКАЮЦЬ СІГНАЛУ НАД ШТУРМАМ»), «ДЭКРЭТ АБ ЗЯМЛІ», «ДЭКРЭТ АБ МІРЫ», «ВЕСТІ З ВЕСКІ», «3 ЛЕНІНЫМ», «ГОРКІ, 23 СТУДЗЕНЯ 1924 г.»).
  - Прадстаўлена Акадэміяй мастацтваў СССР, Саюзам мастакоў РСФСР, Ульянаўскім аб'ектам КПСС і аб'явіткам, ЦК прафсаюза рабочых марскога і рачнога флоту, Маскоўскім дзяржаўным мастацкім інстытутам імя В. І. Сурыкава.
  17. Сідоркіна Е. М. Серыя аўталітаграфіі «КАЗАХСКІЯ НАРОДНЫЯ ГУЛЬБІНА» І «ЧЫТАЮЧЫ САКЕНА СЯФУЛІНА».
  - Прадстаўлена Саюзам мастакоў СССР, Міністэрствам культуры РСФСР, Саюзам мастакоў РСФСР, Горнаўскім аддзяленнем Саюза мастакоў РСФСР.
  19. Юночы С. М. Афармленне спектакля: «СНАЗ АБ НЯБАЧАНЫМ ГРАДЗЕ КІЦЕНЬ» у Ленінградскім акадэмічным тэатры оперы і балета імя С. М. Кірава і «ТРЫ СЯСТРЫ» ў Ленінградскім акадэмічным Вялікім драматычным тэатры імя М. Горкага.
  - Прадстаўлена Ленінградскім аддзяленнем Саюза мастакоў РСФСР, Ленінградскім акадэмічным Вялікім драматычным тэатрам імя М. Горкага.
  - У ГАЛІНЕ ТЭАТРАЛЬНАГА МАСТАЦТВА
  - І. Варпахоўскі Л. В. —рэжысёр, Шапроў М. Ф. —драматург, Сяроў Н. А. —выканаўца ролі Ул. І. Леніна, Спектакль «ШОСТАЕ ЛІПЕНА» ў Маскоўскім Мастацкім акадэмічным тэатры Саюза ССР імя М. Горкага.

- Ул. І. Леніна ў спектаклі «ПАМІНІ ЛІУНІЯМ» ў Ленінградскім акадэмічным тэатры драмы імя А. С. Пушкіна.
  - Прадстаўлена Міністэрствам культуры РСФСР, Упраўленнем культуры Ленінградскага акадэмічнага тэатра імя А. С. Пушкіна, рэдакцыяй часопіса «Тэатральная жыць».
  - У ГАЛІНЕ КІНАМАТАГРАФІІ
  1. Згурэды А. М. —рэжысёр, Юрвіч Н. А. —аператар. Навукова-папулярны фільм «ЗАЧАРАВАНЫЯ АСТРАВЫ» вытворчасці Маскоўскай студыі навукова-папулярных фільмаў.
  - Прадстаўлена Саюзам кінаматаграфістаў СССР.
  2. Солцава Ю. І. —рэжысёр, Мастацкі фільм «ЗАЧАРАВАНЫЯ ДЗІСНА» вытворчасці кінастудыі «Масфільм».
  - Прадстаўлена кінастудыяй «Масфільм».
  3. Ульянаў М. А. Выкананне ролі Ягора Трубінаўца ў мастацкім фільме «СТАРШЫНЯ» вытворчасці кінастудыі «Масфільм».
  - Прадстаўлена Саюзам кінаматаграфістаў СССР, кінастудыяй «Масфільм», Мурамскім агульнатэхнічным факультэтам Усеазападнага завочнага машынабудаўнічага інстытута, маскоўскім заводам «Дынама», «Станаліт», Рэдкаінскім доследным заводам.
  4. Хвядзе Р. Д. —рэжысёр, Закарыва С. А. —выканаўца ролі Махарашылі. Мастацкі фільм «БАЦЬКА САЛДАТА» вытворчасці кінастудыі «Грузіяфільм».
  - Прадстаўлена Саюзам кінаматаграфістаў СССР.
  - 4а. Хвядзе Р. Д. —рэжысёр, Закарыва С. А. —выканаўца ролі Махарашылі, Жыцкі С. І. —аўтар сцэнарыя, Суляк Л. А., Філіпавіч А. Ф. —аператары. Мастацкі фільм «БАЦЬКА САЛДАТА» вытворчасці кінастудыі «Грузіяфільм».
  5. Райнік А. І. Выканаўца ролі ў спектаклі «ЧАРАУНІКІ ЖЫВУЦЬ ПОВАЧ» у Ленінградскім тэатры мініяцюр.
  - Прадстаўлена Інстытутам гісторыі мастацтва Міністэрства культуры ССР, маскоўскім заводам: «Барацьбіт», «Станаліт», «Спецстанок».
  6. Частнакоў В. І. Выканаўца ролі
- Спіс работ, вылучаных на атрыманне Ленінскіх прэмій 1966 года, а таксама склад аўтарскіх каленцтваў публікацыя ў адпаведнасці з прадстаўленымі творцамі саюзаў, арганізацый і складу працоўных.
- З творами выяўленчага мастацтва, прадстаўленымі на атрыманне прэмій, можна будзе пазнавацца на выставцы, якая адрынецца ў заліх Акадэміі мастацтваў СССР у студзені 1966 года.
- Камітэт па Ленінскіх прэміях у галіне літаратуры і мастацтва зяртаецца да савецкай грамадскасці з просьбай прыняць актыўны ўдзел у амерыканізацыі публікемых у гэтым спісе работ. Усе волугі ад вылучаных кандыдатаў, а таксама прапановы на дапаўненне і змяненне аўтарскіх каленцтваў, што паступіць у Камітэт, будучы вылучаны ў ходзе разгляду і абмеркавання твораў.
- У лютым 1966 года будзе апублікаваны пералік работ, дапушчаных Камітэтам да далейшага ўдзелу ў конкурсе.
- Волугі і пажаданні напіраваць па адрасу: Масква, І-51, Нягліна вул., 15. Камітэт па Ленінскіх прэміях у галіне літаратуры і мастацтва пры Саўеце Міністраў СССР.

КАГО БУДУЦЬ УШАНОЎВАЦЬ У 2065 ГОДЗЕ?

Я ўсё жыццё аддаў скульптурнай — семдзясят гадоў лялі, сек камень, рэзну ў дрэве партрты і кампазіцыі. Пачаўшы працаваць, калі дзівак быў атамбаль, я стаў сведкам рэальнага касмічнага эры. За межамі Зямлі выяўляюцца ўсё новыя героі-зоркапаходныя чалавек адкрыае новыя тэрыторыі прыроды, што дапамагае яму глыбей зазірнуць не толькі ў наваколны свет, але і ў самога себе.

Мой шматгадовы творчы вопыт дазваляе сказаць, што мастацтва ў асноўным і базавым тэксма, як і чалавечы разум. Яны знаходзіць шлях да сэрца мільянаў людзей, зарывае гэтыя сэрцы і здольна павесці за сабою. Мастацтва — гэта той, хто глядзіць наперад, гэта піянер, першаадкрывальнік, які вядзе людзей у выдатны свет, які вядзе людзей у выдатны свет, які вядзе людзей у выдатны свет.

Сяргей КАНЕНКАУ,
паэзія Ленінскай прэміі

Кожны час стварае сваё мастацтва. Кастрычнік і рэвалюцыя адчынілі дзверы ў новы свет. Яны далі мастаку крылы. Савецкі мастак ведае, дзе ляжыць і навошта ён працуе. Выкаванне новага чалавек, усмернае пашырэнне фронту ўздыжання мастацтва на грамадства — вось генеральная задача прагрэсіўнага мастацтва. Звяртаючы свой погляд у мінулае, знаходзім там барыбары і сумленні, трагічныя супярэчлівыя і складаныя ў грамадскіх адносінах людзей, але які сваёсасліва адлюстравалі ўсім гэтым самазьянасьцю народа, колькі ўзвышаных пачуццяў, крылатых думак і светлых ідэй толькі ў сабе гісторыі і мастацтва. І якая сьнежная суваль існуе паміж імі!

Вельмі марудна разгортаецца ў нашым дзённым ажыццяўленьні ленынскага плана манументальнай прапанды, які прадугледжваў у свой час стварэнне вялікай колькасці помнікаў вялікім рэвалюцыянерам, мысліцелям, вучоным, пісьмэннікам, мастакам, грамадскім дзеячам. Тут мы павінны ўзяць за ўзор адносіны Уладзіміра Ільіча Леніна да культуры і мастацтва. Яны вызначалі імкненне рэвалюцыянера і пралетарскага правадыра захавань і працягненне шырокай мас працоўных мастацкіх скарбаў, стварэння генам народа. Такія адносіны Леніна да помнікаў культуры былі замацаваны ў раздэле пастаноў мінулага Савецкай улады, калі перад ёй стаялі куды больш важныя задачы: гаворка ішла тады пра само існаванне Савецкай рэспублікі. Ажыццяўляючы ленынскія планы, мы павінны думаць і пра стварэнне вобразна Уладзіміра Ільіча ў мастацтве.

Нядаўна мы адзначалі дзевяноста гадоў з дня нараджэння Анатоля Васільевіча Луначарскага. Гэта быў выдатны чалавек і грандыёзны разум, светлая прамысловая душа жыла ў яго грудзях. Калі мы, мастакі, гаварым з Луначарскім пра мастацтва, ён заўсёды падкрэсліваў, што ў мастацтве галоўнае — праўда. Але яна не складзіла на месці, гаварыў Луначарскі, яна ляжыць, яна ёсць развіццё і канфілікт. Праўда — заўтрашні дзень мастацтва.

Мы вітаем новы тып мастака-чалавек з частым сэрцам. Мы хочам, каб скульптура, натхнёная генам Леніна і маршальскімі манументальнай прапанды, выйшла на плошчы гарадоў, на вуліцы, у паркі, каб яна ажыла на сценах дамоў. Кожнаму мастаку хочацца пакінуць пасля сябе след у мастацтве. Але трэба глядзец і наперад. Па нашых творах нашадкі будуць меркаваць аб матэрыяльным абліччы сучаснай чалавечай культуры.

Калі я думаю пра Леніна, пра свае сустрэчы з ім, мне заўсёды ўспамінаецца яго самаадданасць, вялікая энергія. Яго жыццё востры разум, здольнасць прадачына, таварыскае стаўленне да чалавек адрознівалі да сябе. Мы ў даўгу перад Леніным і павінны апашыць гэты доўг стварэннем новых твораў аб праўдзях. Малады мастакі Мосін і Брусіловічі паказалі навадня карціну «Тысяча дзевяцьсот восемнаццаці год». У карціне з публіцыстычнай страснасцю адлюстраваны рытары вядомы рэвалюцыянер, Дзяржынскі, Сявядлоў.

Нам трэба быць па-гаспадарску ўважлівымі да маладых мастакоў. Гэта не значыць пастаянна абрываць іх, дробна аплыхаць або камандаваць, як ім працаваць. Знойдучы білазрукі людзі і хан-

жы, якія стаўляюць рабшч і гата. Добра пра такіх ханжыў напісала нядаўна пэўная Юлія Друніна ў «Комсомольскай правде», раска-заўшы пра тое, як на будоўлі пад Брацка хлопцы ў спіцоўках і цяжкіх рабочых чарапах да раны танавалі твіст. І хоць не было ў гэтым нічога нездаровага або амаральнага, сямі-туму гэта не спадабалася. Я не боюся, што сёй-той скажа: Каненкаў падтрымлівае твіст. Я за сучасныя рытмы ў мастацтве, за гарачую публіцы-сцю новай эпохі, за тое, каб ніколі не спыняліся пошукі новага зместу і новай формы.

Ужо не раз мастаку, што ма-ладосць заварэ мастацтва. Пары-жы юных іх чужасць і ўспрымаль-насць нараджаюць творчы радасць і ўздзім у мастацтве. На-вошта спрачацца, каго адносіць да маладых і каго не адносіць. Калі б мяне запрапілі на чарго-вую выставку маладых мастакоў, я б не адмовіўся. У мастацтве важна не толькі тое — трыццаць гадоў табе ці дзевяноста, але і тое, што ты яшчэ людзям як асоба, як мастак, які выражае эпоху.

Калі мастак укладу ў сваю карціну або скульптуру ўсе сілы ду-шы, калі ён стараўся працаваць, як не можа выклікаць нараняўнікі ні з ідэянамі, ні з мастацкага боку, дык, вядома, да мастака будзе вялікім зацікаўленнем тое, што яго работу не возьмуць на выставку. Мне думаецца, што кожнае высту-пленне мастака на выставцы мае для яго вялікае значэнне і няма патрэбы трышчы ў яго жаданне зрабіць добрае. Сіла і непапрач-нае значэнне нашага мастацтва складаюцца ў тым, што яно мае чалавечы гуманізм ідэй, яно клі-ча на працу і пошукі ў імя дэма-ісправядлівасці. І тут ніякімі са-лодзенымі падмаўкамі, ніякай напішлівай і фальшывай пласты-кай не абдымаецца.

Мы з'яўляемся сведкамі ўра-стаючай цікавасці людзей да ра-боты майстроў у самых далёкіх ад іх прафесій галінах. Я ведаю, з якім захапленнем можа гаварыць пра мастацтва сусветна вядо-мы фізік Пётр Капіца і як уваж-ліва студзіруюць працы Льва Ланда маладыя мастакі.

У пачатку артыкула я гаварыў пра мастацтва 2065 года. Вядома, будзе цяжкі мастацтва, якое ва-лодае срдакімі эмацыянальнымі вы-разамі, метафарычнымі, сімвалі-чнымі, экспрэсіўнымі. Я думаю, што гэта будзе мастацтва, зусім пазбытае спрашчаных папра-базнасцей, якое ставіць у аснову ўмоўнасць аб'ёмаў, формы і ко-леру. Ужо сёння ясна, што такія па-ніжы, як «Братэрства», «Саба-да», «Космас», «Праца», нельга выказаць «рэальнымі» срдакімі, працягваючы іх у тым жа на-прамку, у якім іх стварылі.

З АРХІВНЫХ ПАЛІЦ

Не многім вядома, што першы народны артыст БССР Уладзіслаў Галубок некалькі гадоў пра-цаваў у Беларускай дзяржаўнай універсітэце.

Цэнтральнага дзяржаўна-га архіва Кастрычніцкай рэвалю-цыі і сацыялістычнага будаўніцтва БССР захоўваюцца акаунты, запісаныя руцёю артыста, яго запісы, ра-парты, пратаколы пасяджэнняў пра-ўлення універсітэта і іншыя докумен-ты пра яго жыццё і дзейнасць.

Паводле энтузіаста тэатральнай справы Ул. Галубок з ліпеня 1920 га-да працаваў у Наркамсавеце БССР і яго ўстановах, зааглажэннем тэ-атральна-музычнага паддзялення, сапра-таром тэатральнай камісіі, іраўні-чым драматычнай сесіі і дзіцячым часе, у лаявочнай палітасесіі і вы-ступленні «Адраджэнне». У гэты ж час ён са сваёй трупай аматары-артыстаў вяртаўся ў Беларусь.

За 1922 год трупай Галубок было пастаўлена звыш 200 спектакляў.

АРТЫСТ І СЛУЖАЧ

Роботніку універсітэта Галубок ча-ста запрашаў на спектаклі сваёй трупы. Па ўспамінах супрацоўнікаў ён цікавіўся водгузмамі на свае п'есы з боку выхаванцаў і навуковых ра-ботнікаў. Цікавіўся не толькі агуль-ным уражаннем, але заўсёды прасіў канкрэтнай парады. Калі яму рабілі заўвагі на расцягненасць неапраца-ваных аўтарскіх дыялогаў, неадклад-насьць ў мове, ён адразу ж рабіў ад-знакі ў сваім бланке.

30 настрэчніка 1922 года адзна-чана першая гадзіна Беларускай універсітэта. На ўрачыстым сход з га-тага выпадку сабраліся прафесары, студэнты, прадстаўнікі савецкіх, прафсаюзаў, партыйных і грамад-скіх арганізацый. Пасля далада раз-тара універсітэта прафесар Ул. І. Лені-на, А. В. Луначарскаму і М. Н. Панкрато-ву, у якіх запіўлілі Уладзіміра Ільіча, што «універсітэт, знаходзячы-ся на крайняй заходняй мяжы феа-дэрацый, вынае ўскладненне на яго культуру і палітычныя мейсы. З прыватнымі універсітэту выступілі прафесарамі і выкладчыкамі І. Фабі-яноў, сакратар ЦБ КП В. Багуцін і іншыя. Ад імя беларускіх артыстаў выступілі Ул. Галубок. Ён паказаў студэнтам і выкладчыкам пленар-най работы. А праз тыдзень, 6 лістапада 1922 года, у клубе работнікаў асе-

шчы дэбату літаратурна-навучныя вачыны, прысвечаныя гадзіна Галубок не карыстаўся нелегалі і ама-даваным. У 1924 годзе ён браў з і ліпеня месцамі адначасна, і то-лькі таму, што яго тэатр выехаў на гастролі за межы Мінска. К гэтым часу тэатр Галубок быў уключаны ў сетку дзяржаўнага тэатра і ўваў на дзяржаўны бюджэт. Ён пра-чаў абслуговаць усе раёны рэспуб-лікі і ў асноўным сельскую мисі-юнасьцю. Галубок пераводзіцца з па-сады на пасадку справавода.

Але Уладзіслаў Галубок умо не мог працаваць за універсітэце. Яго тэатр выйшаў на агульнарэспублі-канскую арэну. 27 настрэчніка 1924 га-да Галубок піша запіску рэктару у-версітэта: «Па справе рэнтару ў на-прамку мнне і трупы намадзіраюцца з 28 настрэчніка для абслугоўвання Мінскай губерні. З гэтай прычы-ны я не магу быць на службе ў БДУ, а таму прашую вызваліць мяне ад лаявочнага пасады».

Але і ў далейшым Уладзіслаў і-афіцыйна не раўняў сувязі з на-вучаным універсітэце. Ён быў на ўрачыстым вечах, удзельнічаў у студэнцкіх сустрэчках, сустрэчках з прафесарамі і выкладчыкамі.

31 настрэчніка 1926 года ў ан-вечнасьці 25-гадова юбілей навуковай дзейнасці прафесар Ул. Пятры. За-чытаўшы прыватныя тэлеграмы ад украінскіх, расійскіх і зарубен-ных універсітэтаў, Галубок на юбілей не было. Яго перасюны тэатр у гэты час гастраліраваў у Расійскай Фе-дэрацыі і знаходзіўся ў Навазнібнае. Адуль прыбыла тэлеграма, якую за-чыталі на сцэне: «Вітаем юбілея. Жадаем многіх гадоў. Труп Галубок».

М. КАМІНСКІ.

Якое дачыненне мае антрапалогія да швейнай прамысловасці? На першы погляд ніката. Але ў нашы дні, калі навука актыўна ўмяшаецца ва ўсе віды вытворчасці, су-вядзе антрапалогія са швейнай прамысловасцю можа здацца дзіўнай толькі на першы погляд: антрапаметрычныя да-следванні насельніцтва і апрацоўка атрымалі да-дзеныя металамі матэ-рыяльнай статыстыкі да-ла савецкай швейнай прамысловасці шыкалы росту і памераў, неаб-ходных для канструяван-ня вопраткі.

Калі ў тым жа 1935 годзе сярэдні рост чатыр-наццацігадовах хлопчы-каў быў 152,3 сантыметра, то цяпер — 159,2 сантыметра.

Мы-сведкі навуковай «рэвалюцыі» ў швейнай прамысловасці, ажыццё-ленай вучонымі-антрапа-лагамі ў цесным кантак-це са спецыялістамі-швейнікамі, гэты пера-варот патрабуе цвёрд-сэр'ёзнага пераканструя-вання самой швейнай вы-творчасці.

Як жа будучы выгля-даць гэтыя навіны ў ва-чар даваго пакуніка?

Практычныя меры вопраткі — 48, 50, 52 і г. д. — адразніваюцца не толькі велічыняй росту, але і «паўнотай». Іншымі словамі, унутры кожнага памеру па акружнасці грудзей вылучаны тры варыянт па «паўноте» і шэсьць варыянт па ро-сту (у жанчыні пяць ва-рыянт). Раней шкала мець практычна каля 30 розных спалучэнняў па-мераў. Новай шкала ў розных раёнах краіны бу-дзе мець каля 90 памер-ных спалучэнняў.

Так, здавалася б, да-дэка ад швейнай пра-мысловасці навука ан-трапалогія зрабіла вялі-кую і важную справу. Яна дапамагае мільянам савецкіх людзей прыго-жам і элігантна апраца-ваць.

Зімяна дарога. Фатазвод Л. ПАПКОВІЧА.

Зімяна дарога. Фатазвод Л. ПАПКОВІЧА.

ЧАЛАВЕК РАСЦЕ

Якое дачыненне мае антрапалогія да швейнай прамысловасці? На першы погляд ніката. Але ў нашы дні, калі навука актыўна ўмяшаецца ва ўсе віды вытворчасці, су-вядзе антрапалогія са швейнай прамысловасцю можа здацца дзіўнай толькі на першы погляд: антрапаметрычныя да-следванні насельніцтва і апрацоўка атрымалі да-дзеныя металамі матэ-рыяльнай статыстыкі да-ла савецкай швейнай прамысловасці шыкалы росту і памераў, неаб-ходных для канструяван-ня вопраткі.

Калі ў тым жа 1935 годзе сярэдні рост чатыр-наццацігадовах хлопчы-каў быў 152,3 сантыметра, то цяпер — 159,2 сантыметра.

Мы-сведкі навуковай «рэвалюцыі» ў швейнай прамысловасці, ажыццё-ленай вучонымі-антрапа-лагамі ў цесным кантак-це са спецыялістамі-швейнікамі, гэты пера-варот патрабуе цвёрд-сэр'ёзнага пераканструя-вання самой швейнай вы-творчасці.

Як жа будучы выгля-даць гэтыя навіны ў ва-чар даваго пакуніка?

Практычныя меры вопраткі — 48, 50, 52 і г. д. — адразніваюцца не толькі велічыняй росту, але і «паўнотай». Іншымі словамі, унутры кожнага памеру па акружнасці грудзей вылучаны тры варыянт па «паўноте» і шэсьць варыянт па ро-сту (у жанчыні пяць ва-рыянт). Раней шкала мець практычна каля 30 розных спалучэнняў па-мераў. Новай шкала ў розных раёнах краіны бу-дзе мець каля 90 памер-ных спалучэнняў.

Так, здавалася б, да-дэка ад швейнай пра-мысловасці навука ан-трапалогія зрабіла вялі-кую і важную справу. Яна дапамагае мільянам савецкіх людзей прыго-жам і элігантна апраца-ваць.

Якое дачыненне мае антрапалогія да швейнай прамысловасці? На першы погляд ніката. Але ў нашы дні, калі навука актыўна ўмяшаецца ва ўсе віды вытворчасці, су-вядзе антрапалогія са швейнай прамысловасцю можа здацца дзіўнай толькі на першы погляд: антрапаметрычныя да-следванні насельніцтва і апрацоўка атрымалі да-дзеныя металамі матэ-рыяльнай статыстыкі да-ла савецкай швейнай прамысловасці шыкалы росту і памераў, неаб-ходных для канструяван-ня вопраткі.

Калі ў тым жа 1935 годзе сярэдні рост чатыр-наццацігадовах хлопчы-каў быў 152,3 сантыметра, то цяпер — 159,2 сантыметра.

Мы-сведкі навуковай «рэвалюцыі» ў швейнай прамысловасці, ажыццё-ленай вучонымі-антрапа-лагамі ў цесным кантак-це са спецыялістамі-швейнікамі, гэты пера-варот патрабуе цвёрд-сэр'ёзнага пераканструя-вання самой швейнай вы-творчасці.

Як жа будучы выгля-даць гэтыя навіны ў ва-чар даваго пакуніка?

Практычныя меры вопраткі — 48, 50, 52 і г. д. — адразніваюцца не толькі велічыняй росту, але і «паўнотай». Іншымі словамі, унутры кожнага памеру па акружнасці грудзей вылучаны тры варыянт па «паўноте» і шэсьць варыянт па ро-сту (у жанчыні пяць ва-рыянт). Раней шкала мець практычна каля 30 розных спалучэнняў па-мераў. Новай шкала ў розных раёнах краіны бу-дзе мець каля 90 памер-ных спалучэнняў.

Так, здавалася б, да-дэка ад швейнай пра-мысловасці навука ан-трапалогія зрабіла вялі-кую і важную справу. Яна дапамагае мільянам савецкіх людзей прыго-жам і элігантна апраца-ваць.

Літаратура і мастацтва
Аўторак, 21 снежня 1965 года

Левант РАГАЧОЎСКІ,
(АДН).

КУЛЬТУРНАЕ ЖЫЦЦЕ За рубяжом

Так называецца сваёсасліва ар-тыстычны калектыў, які ішчэ ма-ладзі, але ўжо добра вядомы ў Ры-ме. «Чаму Вы выбралі такую пра-звішча?», пытаюцца ў арганізатара і мастака галубок «Армадзіо» Луджы Фірау. «А чым яна горшая за іншыя? Вазь-міце, напрыклад, «Ла Скала». Гэта ж значыць усё тое ж «Лейца», а тэатр вядомы ўсім свету», — смеецца ён у адказ. «А потым, шчыра кажучы, калі мы пачына-лі, у нас не было ніякай рэвалю-цыі. Шафа — гэта першае, што мы на-былі, і што ж? У нашых выступле-ннях яна адгрывае немалую ро-лю».

У гэтым мы сапраўды перанак-ніліся, спусціўшыся аднойчы па ву-зкім лесвіцы ў падвал дома № 41 па вуліцы Ла Скала. Добрае вузкіе зава, дрэвяна прыстаўлена для паназаў, набіта бітком. Гледчыкі стаяць між радамі, сядзячы на па-длозе ў гэтым каліманым кабарэ, які называецца «Армадзіо» ў іх удзельнікі — не аматары навед-ваць тых шматлікіх кабарэ, у якіх гучыць джэз-саксофонныя парты і тры-ацыя паўголыя дзятчаты. Тут працягваюць людзі: студэнты, рабочая моладзь, школьнікі, семі-нарысты. Калі адгрываецца засло-на, пасярэдзіне сцэны сапраўды відаць звычайную старую шафу, але гэта шафа не простая. Можна толькі дзіцяца, як яе выкары-стоўваюць у ходзе паназу, які ка-жыць: «на ўсё жалезку». Яна ла-жыць і: нулісамі, і пагледзім дома, і электроннай машынай, і цуда-дзейным магнетычным апаратам, які павінен вылічваць ад... лая-тычнага іртызмну.

Восем гадоў са сёння, што раз-грываюцца на падмостках «Арма-дзіо». У кабінет урана маці пры-водзіць свайго сына — нудзата-нага чалавек. Ён спытаў за-важыцца па сваім абліччы, якія шы-нашы і нават спіну ўрана. Ма-ці зьяртваецца да доктара: «Па-чы-це, мой сын цяжка хворы, ён неафафішт». Хлопец мчыцца і сцярдэльна трасе галавою. «Па-старэемца памачам», — гаворыць урач. Ён садзіць хлопца ў шафу і націскае імполь. У шафе чуюцца гу-дзеньне і трэск. Яна іспрыцца роз-накаляровымі ляміначкамі. Урач кажа, напрыклад: «Ла Скала». Гэта ж значыць усё тое ж «Лейца», а тэатр вядомы ўсім свету», — смеецца ён у адказ. «А потым, шчыра кажучы, калі мы пачына-лі, у нас не было ніякай рэвалю-цыі. Шафа — гэта першае, што мы на-былі, і што ж? У нашых выступле-ннях яна адгрывае немалую ро-лю».

Хлопец зноў у шафе — шум, зноў успыхваюць ляміначкі. Вылі-чыць з шафы хлопец мабуў трэці больш прыстойны выгляд, але на пытанне, што такое Усаагульная Італьянская канфедэрацыя працы, адказае: «Падрыўная арганізацыя, якая сее ў краіне хаос». А ён па-раманішма фашыст? «Я ўжо не фашыст, я правы сацыял-дэма-крат», — гаворыць хлопец. Зала скалавецца ад рогату, дзіцячы адзёны дэмакрату, а высту-паюць часам заады з іраўнікі рэ-акцыяй, высмейваючы вельмі тра-пічна і зноса.

З шафы ператаранай у дытар-скую студыю, перадаючы ашпін-наведанні: «У Фларэнцыі яны бы-лі ўзбуджаны распуліцыяныя пар-тыі, на якім прысутнічалі ўсе не-члены. Пасля заканчэння раяна-га пасяджэння ўсе дэлегаты зрабі-лі турсычную паездку па гарадзе на двух тэлек, аўтэла прадастаў-ляючы ім сакратаром партыі шыо-ніна Ла Малефа». У зале зноў ро-гаты сапраўды, буржуазная партыя, якая называе себе распуліцыя-нскай, не можа пахваліцца магута-насцю сваіх рэды.

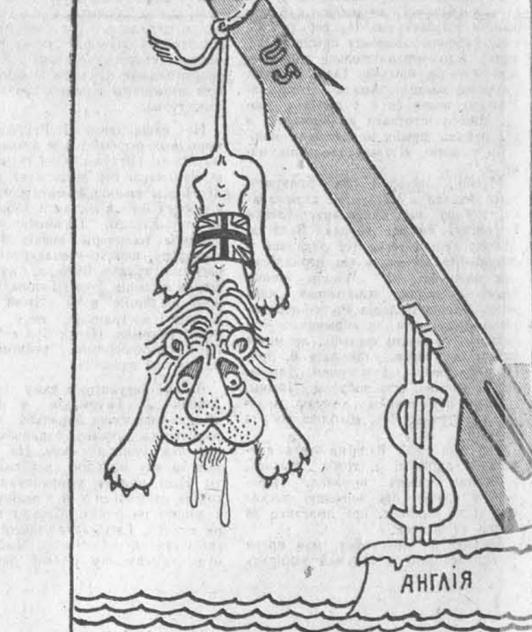
А на сцэне ўсё новыя і новыя нумары. Ярым феверыкам сця-пюцца вострыя рэплікі.

«АРМАДІО» — ГЭТА ПА-ІТАЛЬЯНСКУ ШАФА

З'яўляецца чалавек з гітараю. Ён слявае дзіўную пэсню, якая нага-двае малітва. Ды гэта і ёсць малі-тва, толькі словы яе незвычайныя. У ёй расказваецца пра маляху-налуцынаў, якія папалілі на кан-трабандных апэрацыях з амерыка-нскімі сідэратамі... Наогул, у прагра-ме «Армадзіо» шмат пэсень, пры-чынам не заагнаных, салонных і ду-шачыпальных, якімі грэшыць сьвінчыя Італьянскія эстрады, а неўміручых, народных, сучасных. У рэпертуары «Армадзіо» няма-ла рэвалюцыянальных і партызанскіх пэ-сень і пэсень аб барацьбе за мір, за перамогу сацыялізму ў Італіі.

Члены «Армадзіо» лэйгіна на пад'ём. На канчэй больш або менш вялікай дэманстрацыі, якія малядзавецца дэмакратычнымі а-рганізацыямі, можна ўбачыць гу-лаваў, на які з гітараю, мандаліна-мі і акарадонамі залезлі арты-сты «Армадзіо». Выглядаюць яны і ў іншых гарадах Італіі. Надаўна, напрыклад, яны выступалі ў Ге-нуі на штогадовым фестывалі газе-ты Італьянскіх муніцыпалітэтаў «Уніта».

«З саканіна гэтай года, на пра-дзіўна ішчэ калектыў, мы калі на-ла 50 нацэртаў, якія наслалі на-лі 100 тысяч чалавек», — гаво-рыць арганізатар і іраўнік «Арма-дзіо» Луджы Фірау.

ЛЕУ БРЫТАНСКІ НА ВУДЗЕ АМЕРЫКАНСКАЙ. Мал. Г. Бурачэўскага.

У канчэй часе ськазаў і пра саміх артыстаў. Амаль усё яны не пра-фесіяналы. Леанарда Сечімеі — журналіст, Маріо Луджыні — студэнт-архітэктар, Альфрэда Лібератары — хі-мік, Феруо Кастрануово — тэат-ральны рэжысёр.

У канчэй часе «Армадзіо» удзель-нічаюць не толькі Італьянцы. Інес Карліона — чылійка, Дані Дзіаніс — амерыканец і наладчыца падо-бы на Дон-Кіхота Іспандэ, анты-фашыст, якая гледчыкі ведаюць пад іменем Хуана. Усе яны сапраў-дныя энтузіасты.

В. ГАНЧАРОВ,
карэспандант ТАСС.

ЗМЯБЧАЧЭ

21 снежня
Першая праграма.
12.00 — «Земляныя на-віны» (М).
12.25 — «Варыянт пера-дчы» другой амены.
12.45 — «Варыянт пера-дчы» другой амены.
13.00 — «Шлях да музы-кі». Перадача з Ленін-града. 17.20 — для дзе-цям «Мара, якая побач». Кінаварыс Беларускага тэлебачання. 17.30 — тэле-візійныя навіны. 17.50 — «Мастацтва Беларусі». Кіначасопіс. Выпуск, прысвечаны Беларусі-скаму тэлебачанню. 18.00 — універсітэцкія педагогічныя ведаў. «Для настаўнікаў вучыцца». Гутарня за-важыцца па сваім абліччы, якія шы-нашы і нават спіну ўрана. Ма-ці зьяртваецца да доктара: «Па-чы-це, мой сын цяжка хворы, ён неафафішт».

22 снежня
Першая праграма.
11.00 — «Грушыня анёл». Мастацкі фільм. 18.20 — «Светлая праграма» перада-чы для школьнікаў. «Шко-ла паучынаюцца сапэс-тэма». 18.20 — «Дзе-цям казы пра гералда». Вы-ступленне пісьмэнніка С. С. Смірнова (М). 18.30 — «Свет сёння» (М). 19.40 — Ю. Герман. «Варыянт пера-дчы» другой амены. 19.00 — «Свет сёння» (М).

23 снежня
Першая праграма.
16.25 — праграма пера-дчы для школьнікаў і малодшых

24 снежня
Першая праграма.
16.25 — праграма пера-дчы для школьнікаў і малодшых

МІЖГАРОДНЯ ТЭЛЕФОННЫЯ РАЗМОВЫ
У рабочыя дні тыдня з 0.00 да 7 гадзін з 18 да 24 гадзін. А ў перадыточыя ПЕРАДВІХАДНЫ ДНІ з 0.00 да 7 гадзін з 16 да 24 гадзін каштуе на 25 працэнтаў дэшевей, чым звычайна.

МІЖГАРОДНЯ ТЭЛЕФОННЫЯ СТАНЦЫ РСР ПУБЛІК НАЛАДЖАЮЦА ПЕРАГАВОРЫ З ЛЮ-БЫМ ПУНКТАМ СВАБЕДКА СЯЮЗА:

— з інаварыяна тэлефона — у крадзіт;
— з перагаворнага пункта — за наўны разлік;
— з любога тэлефона ў арганізацыі або ўстано-ве, у пра-дзіўна вядома, на форме або ў кабінах — на за-дадзенае купленаму тэлефону ў аддзяленні сувязі кі перагаворна-на пункта.

КАРЫСТАЙЦЕСЯ МІЖГАРОДНЯ ТЭЛЕФОННА Сувязі Міністэрства сувязі БССР.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўторак і пятніцу.

НАША АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ: г. Мінск, вул. Закарава, 19. Та-лефоны: прыёмныя рэдакцыі — 3-20-81, навінасна-га галоўнага рэдактара — 3-20-25, аднакага сам-ратара — 3-44-04, аддзела літаратуры — 3-21-53, аддзела маста-цтва — 3-24-62, аддзела культуры — 3-22-04, аддзела інфарма-цыі — 3-44-04, карэспанданцкага пункта ў Гомелі — 2-70-83, выда-вачы — 6-25-19, бухгалтары — 6-97-44.

«Літаратура і мастацтва» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісатэляў БССР, Мінск.

Друкерня выдавецтва «Звязда»
Выданне 63856, АТ 01628